

COMPETENȚE TIC ALE ÎNVĂȚĂTORULUI, NECESARE UNUI ÎNVĂȚĂMÎNT DE PERFORMANȚĂ

Maria PAVEL, doctorand UST, pruteanupavel@gmail.com

Rezumat: În lucrarea de față se analizează contribuțiile Tehnologiilor Informaționale și de Comunicare (TIC) în lucrul cu copiii dotați din școala primară. Se analizează propunerile pedagogilor în ceea ce privește lucrul cu acești copii și se aduc exemple de realizare a acestor propuneri cu ajutorul instrumentelor TIC.

Cuvinte-cheie: copii dotați, școala primară, Tehnologii Informaționale și de Comunicare.

Abstract: The paper analyzes the contribution of Information and Communication Technologies (ICT) in working with gifted children in primary school. Are examined the proposals of specialists about working with these children, and are brought embodiments of these proposals by using ICT.

Keywords: Gifted children, primary school, Information and Communication Technologies.

1. *Introducere*

Învățătorul – cadrul didactic din treapta primară de învățământ – are un șir de roluri importante, îndeplinirea cărora necesită diverse competențe profesionale. Aceste competențe au fost studiate și clasificate de majoritatea pedagogilor contemporani. De exemplu, Philippe Perrenoud [1] a analizat, în urma unui studiu amplu, 10 domenii prioritare de competență în formarea continuă a cadrelor didactice:

1. Organizarea și animarea situațiilor de învățare;
2. Gestionarea progreselor elevilor;
3. Conceperea și perfecționarea dispozitivelor de diferențiere;
4. Implicarea elevilor în învățare și aplicare;
5. Munca în echipă;
6. Participarea la conducerea școlii;
7. Informarea și implicarea părinților;
8. Utilizarea noilor tehnologii;
9. Implicarea în sarcinile și dilemele etice ale profesiei;
10. Gestionarea propriei formări continue.

Vom analiza aici domeniul 3, adică competența învățătorului de a concepe și perfecționa dispozitive de diferențiere, care vor asigura un învățământ de performanță. Diferențierea este impusă de diversitatea personalităților educabililor în funcție de un șir de criterii: talent, aptitudini, temperament, caracter, etc. Învățătorul trebuie să utilizeze tehnologii și metode diferențiate de predare-învățare, care ar satisface necesitățile tuturor copiilor din clasă. La fel, acesta trebuie să fie pregătit să lucreze și cu copiii *talentați*, *dotati* sau *supradotați*.

2. Copiii dotați prin prisma performanțele școlare și aspectele non-intelectuale

Psihologul american Lewis Terman definește aceste noțiuni, luând drept criteriu rezultatele obținute la unul dintre testele de inteligență. El numește copiii ce obțin un coeficient de inteligență (QI) de peste 130 "copii *dotati*", peste 140 îi consideră "copii *supradotați*", iar pentru cei cu un QI de peste 170 folosește termenul de "*geniu*". Francezul Remy Chauvin utilizează termenii de "*talentat*" și "*creativ*", definind copilul "*creativ*" drept "individul original, imaginativ, non-conformist".

Paradoxal, dar aceste noțiuni au, în afară de o definiție psihologică, și una juridică. Astfel, una din legile americane privitor la educația copiilor supradotați și talentați folosește următoarea definiție: "*Copilul dotat sau talentat este un tânăr care, la nivelul grădiniței, al cursurilor primare sau secundare a dovedit un potențial aptitudinal de a atinge un nivel înalt de competență în domeniile intelectual, artistic, academic specific, în artele vizuale, teatru, muzică, dans, aptitudini de conducere, având nevoie, în consecință, de activități ce nu sunt în mod normal posibile în școală*".[3]

Conform cercetărilor de specialitate, copiii supradotați reprezintă 2-6 % din populație. Importanța unui mediu favorabil de dezvoltare pentru acești copii este foarte mare, deoarece supradotații aduc beneficii mult mai mari societății decât investiția făcută. Epoca contemporană are cea mai mare nevoie de supradotați datorită vitezei vertiginoase de evoluție, a dinamismului crescut al adaptării și a nevoilor din ce în ce mai mari de soluții. Prin urmare, educarea copiilor supradotați devine o prioritate mondială. Țările care au investit în această direcție, precum și în integrarea socială a supradotaților, sunt țări dezvoltate economic, care au reușit să deschidă câmpuri de cercetare și aplicare a noilor tehnologii, au micșorat decalajele sociale și economice, dar și rata de degradare a mediului natural. Majoritatea pedagogilor și psihologilor accentuează rolul educatorului și al învățătorului în depistarea și promovarea copiilor talentați. Din acest punct de vedere, cadrul didactic se află în fața unei mari dileme, în care, pe de o parte, trebuie să abordeze clasa ca un tot întreg, pe de altă parte, trebuie să ofere materiale avansate și interesante pentru un singur elev. Una dintre soluții ar fi instruirea accelerată, manifestată prin diferite forme. Aceasta însă provoacă dispute contradictorii printre specialiști în ceea ce privește performanțele școlare și aspectele non-intelectuale (atitudinea față de școală, adaptarea emoțională, socială, etc.) ale copiilor dotați. Iată de ce literatura de specialitate recomandă învățătorilor următoarele soluții:

- *Oferirea pentru copilul dotat a unui material îmbogățit orizontal și vertical.* Direcția orizontală constă în a oferi mai mult material cu același nivel de dificultate unui copil care a terminat o temă înaintea colegilor, iar cea verticală se referă la oferirea unui material cu un nivel mai avansat, care anticipează lecțiile următoare. Ambele

procedee trebuie îmbinate, deoarece utilizarea lor separată prezintă riscuri: în cazul îmbogățirii orizontale, copilul poate să se plictisească și să piardă interesul; îmbogățirea verticală folosită exagerat poate duce la dezechilibrarea activității de predare.

- *Discuții împreună cu elevul cu privire la posibilitatea realizării studiului individual.* Una dintre cele mai eficiente metode în lucrul cu elevii dotați constă în stabilirea de teme de studiu individual. Temele trebuie însă orientate astfel încât să acopere domeniile de interes ale copilului. Ele nu vor fi în niciun caz impuse, altfel copilul se poate simți suprasolicitat, pierzându-și motivația.
- *Încurajarea lecturilor suplimentare.* Unii specialiști recomandă în cazul copiilor dotați ca aceștia să citească și biografii sau autobiografiile ale celebrităților în ideea că viața acestora i-ar putea inspira.
- *Stimularea în apariția hobby-urilor.* Dacă un copil este interesat în mod special de poezie, de pești sau de calculatoare, el trebuie încurajat în această direcție. La vârste mai mari ei vor fi îndrumați să participe la concursuri de creație sau științifice.
- *Susținerea mentoratului prin corespondență.* În școlile mici, numărul copiilor dotați este adesea redus. Pentru a le oferi acestora o asistență educativă corespunzătoare, se va pune copilul talentat în legătură cu un specialist din domeniul său de interes [3].

3. Instrumente și competențe TIC pentru realizarea unui învățământ de performanță

Competențele din domeniul Tehnologiilor Informaționale și de Comunicare (TIC) ale învățătorilor (corespund domeniului 8 al competențelor recomandate de Perrenaud) vor fi utilizate cu succes în realizarea celor enumerate mai sus. Instrumentele TIC, pe care trebuie să le utilizeze învățătorul, trebuie să fie compatibile cu stilul său pedagogic, să susțină cercetarea și să încurajeze gândirea. Pentru *îmbogățirea orizontală și verticală* se pot utiliza bibliotecile virtuale, care oferă o gamă largă de literatură din diverse domenii sau tutoriile on-line. Sursele web pot fi indicate de învățător sau pot fi căutate de elevul ce posedă aptitudini de selectare și analiză critică a informației. Materialul propus trebuie să fie corespunzător vârstei școlare mici în ceea ce privește volumul și limbajul folosit. De asemenea există un șir de instrumente TIC care oferă posibilitatea realizării *studiului individual*. Acesta poate fi organizat fie cu ajutorul unei camere Web și a unei aplicații de comunicare on-line, fie pe baza mesajelor electronice de email sau prin crearea unor materiale în colaborare pe baza *Google Docs*. Alegerea instrumentelor potrivite este limitată doar de imaginația învățătorului. De exemplu, învățătorul poate propune elevului cu aptitudini deosebite în domeniul științelor matematice să creeze un test la matematică cu ajutorul serviciului *ProProfs*, care poate fi accesat la adresa <http://www.proprofs.com/quiz-school/>. Acest instrument permite crearea testelor cu diferite tipuri de itemi: cu selecție, cu inserție, etc. Astfel, elevul se va familiariza cu procesul de realizare a unui test și își va dezvolta gândirea critică prin operații de analiză și sinteză a materialului pe baza căruia se va crea testul. Serviciului *ProProfs* permite plasarea on-line a testului și vizualizarea rezultatelor utilizatorilor testului. Însă această etapă se va face împreună cu învățătorul, după o verificare riguroasă în colaborare cu elevul-autor. O altă posibilitate de antrenare a

elevilor dotați în dezvoltarea gândirii algoritmice și a creativității este utilizarea unui limbaj de programare așa ca *Scratch*. Acesta este destinat copiilor de la 6 ani în sus și îi învață principiile programării într-o manieră ludică. În procesul de realizare a algoritmilor de creare a unei aplicații Scratch se dezvoltă un șir de competențe specifice învățământului secolului XXI. Printre acestea putem menționa: comunicare, gândire sistemică, rezolvare de probleme, curiozitate intelectuală și creativitate, colaborare, autoorganizare, responsabilitate și adaptabilitate socială. [2]. Programul Scratch este gratuit și disponibil, inclusiv în limba română, ceea ce ne dă un motiv în plus în a-l utiliza pentru dezvoltarea gândirii logice. De asemenea, programarea îi va face pe copii să înțeleagă principiile funcționării tehnologiilor cu care vin în contact zi de zi: computere, smartphone, tablete, etc.

Dacă ne referim la încurajarea lecturilor suplimentare, atunci internetul abundă de diferite surse gratuite de literatură on-line. Învățătorul ar trebui să facă o triere a acestor surse și să propună elevilor adresele unor materiale valoroase, care ar contribui la obținerea performanței școlare a copilului dotat, și nu doar la succesul școlar. Un instrument bun de lecturi online este site-ul *Wikisourse*, care propune peste 9400 de texte și peste 350 de autori. Pagina principală a site-ului este disponibilă în limba română, iar lucrările sunt grupate după domeniu, după genul de literatură și după perioada în care au fost scrise, ceea ce facilitează căutarea. Publicațiile on-line vor economisi timpul învățătorului, resursele materiale și vor permite selectarea și tipărirea doar a unei părți a lucrării, strict necesare după conținut.

În stimularea *aparității hobby-urilor* învățătorul poate veni cu sfaturi referitor la participarea la diferite forumuri specifice domeniului de interes sau chiar în crearea unui blog cu tematica dată. Acest lucru îl va face pe copil să-și cultive diferite abilități sociale, să-și crească stima și încrederea în forțele proprii. Site-ul *Kids Hobby* accesibil la adresa <http://tzukutzaworld.wordpress.com/>, școala *Prospera* cu locația www.prospera.md sau *Mendeleevum.md* sunt doar unele adrese care vor stimula apariția hobby-urilor pentru copii.

În sfârșit, *susținerea mentoratului prin corespondență* nu poate fi mai ușor de realizat astăzi decât cu ajutorul internetului. Învățătorul, fiind membru activ al diferitor comunități profesionale, care îl ajută să se perfecționeze și autoevalueze continuu, va putea să propună ușor elevului un specialist bun în domeniul lui de interes. Iar mentoratul se va realiza pe baza corespondenței on-line, a instrumentelor de e-learning moderne, care vor facilita comunicarea, făcând abstracție de timp și spațiu.

Pentru a putea susține elevii dotați și a realiza un învățământ de performanță, învățătorul trebuie să posede competențe TIC, recomandate de majoritatea pedagogilor și care corespund domeniului 8, propus de Perrenoud. Programa propusă la cursul *Tehnologii Informaționale* pentru studenții specialităților „Pedagogia în învățământul primar”, în cadrul Universității de Stat din Tiraspol, contribuie la formarea acestor competențe. În cadrul lecțiilor de laborator se formează abilități practice de utilizare a diferitor instrumente TIC, care vor fi utile în realizarea lucrului cu elevii dotați, dar și pentru realizarea unui învățământ de performanță. Printre cele mai importante competențe TIC de care va avea nevoie învățătorul în cadrul practicii profesionale putem menționa:

1. Utilizarea instrumentelor TIC de bază, complexe și la scară largă;
2. Competențe pedagogice de integrare a tehnologiilor în cadrul diferitor materii de studiu;
3. Dezvoltarea profesională pe principiul învățării continue;
4. Cooperarea învățător-părinți în domeniul igienei și securității informatice a copiilor;
5. Utilizarea creativității în crearea de cunoștințe.

Cursul tehnologii Informaționale contribuie la formarea și dezvoltarea inițială a acestor competențe.

BIBLIOGRAFIE:

1. http://www.unige.ch/fapse/SSE/teachers/perrenoud/php_main/php_livres/php_nouvelles.html
2. <https://www.moodle.ro/preparandia/index.php/arhiva/numarul-2/item/82-s%C4%83-%C3%AEnv%C4%83%C8%9B%C4%83m-programare-juc%C3%A2ndu-ne-%C3%AEn-scratch>
3. <http://www.scritub.com/sociologie/psihologie/Copiii-dotati-intelectual-si-c222162116.php>